

CAPUT XVIII.

Gratia ad omne peccatum per legis naturalis observationem morali potentia devitandum necessaria est: 1) gratia sanctificans, qua destitutus peccator nondum penitens diu sine novo gravi peccato vivere morali potentia nequit. Sed præterea 2) necessarium est gratiæ actualis auxilium. Et istud quidem 3) efficax, quod Augustino adiutorium illud medicinæ Salvatoris, consistens in inspiratione delectationis, qua fit, ut cognita sancto amore faciamus, cujus ope vincatur delectatio peccati per collatas vires efficacissimas voluntati. Refellitur objectio ex propositione prima inter quinque ab Innocentio Pp. X. damnatas. Neque propterea consequitur gratiam inefficacem, seu in sensu Theologico sufficientem, futuram inutilem. Hujus quam plurima commoda recensentur, & quantum gratiæ sufficientes, ad efficaces disponant? uberius declaratur.

§. CLXIII. **V**indicata jam, & in tuto posita fidei catholicæ doctrina, reliquum porro est curatius determinare, quænam sit illa medicinalis Christi gratia, sine qua per solas naturæ vires legem Dei servare, & sine peccato vivere neminem posse demonstravimus. Hæc autem quæstio ex præmissis hætenus principiis determinari facile potest, cui mox subjungendis propositionibus satisfiet. Sit itaque: Pro-

Propositio I. Gratia sanctificans ex ordinatione Dei, & lege communi ita moraliter necessaria est, ut sine ea peccator nondum penitens longiori tempore legem Dei naturalem servare, & diu sine novo peccato mortali vivere moraliter potentia omnino nequeat.

Primo enim S. Scriptura victoriam tentationum attribuit gratiæ sanctificanti, & Spiritui divino inhabitanti in cordibus nostris: *Peccatum enim, inquit Apostolus ad Romanos, a) peccatum, inquam, id est concupiscentia vobis non dominabitur. Et rationem subdit: non enim estis sub lege, sed sub gratia, utique sanctificante: renatos quippe hic alloquitur. Deinde S. Joannes b) potentiam non peccandi cum effectu conjunctam ex gratia sanctificante repetit, ait enim omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit; quoniam semen ejus, id est gratia sanctificans, in eo manet. Secundo: in asserenda eadem doctrina constantes fuere S. Augustinus, & S. Thomas, quorum prior: Factores, inquit, legis justificabuntur, ut sciamus aliter non esse Factores legis, nisi justificentur: ut non justificatio Factoribus accedat; sed ut Factores legis justificatio precedat c). Et alibi gratiarum seriem, quæ legis operationem præcedit, articulatim exponens, iis etiam gratiam sanctificantem accenset, dum ait: per legem cognitio peccati; per fidem impetratio gratiæ contra peccatum, per gratiam, puta sanctificantem, sanatio animæ a vitio peccati; per animæ sanitatem, libertas arbitrii: per liberum arbitrium, justitiæ delectatio: per justitiæ delectationem, legis operatio d). Magis vero præcise S. Thomas: In statu, inquit, nature corruptæ non potest homo implere omnia mandata sine gratia sanctificante e). Et iterum: In*

Q 2

statu

a) Rom. 6. v. 14. b) Joan. 4. v. 4. c) L. de grat. Christi Cap. 26. d) L. de Spir. & lit. C. 20. e) r. 2. Q. 109. Art. 4.

statu naturæ corruptæ indiget homo gratia habituali sanante naturam ad hoc, quod omnino a peccato abstineat a).

§. CLXIV. Dicitur fuit in Propositione: *peccator nondum pœnitens*: de pœnitentibus enim, quos olim Ecclesia longiori tempore diuturnis pœnitentiæ operibus exercebat, atque probabat, antequam ad reconciliationem eos admitteret, aliter judicandum. Peccatores autem, qui pœnitentiæ remedia negligunt, diu sine novo gravi peccato vivere, consequenter legem Dei servare morali potentia per longius tempus non posse sequenti argumento facile ostenditur. Enim vero is morali potentia lapsus in peccatum *grave* diu vitare nequit, qui gravioribus pulsatur tentationibus, & potentiori Dei præsidio destituitur. Atqui peccator pœnitentiæ remedia negligens in hujusmodi incommoda se volens conjicit. Ergo. *Major* propositio exploratæ veritatis est. *Minor* vero, cujus duæ sunt partes, ostenditur, & quidem quoad primam partem, quæ est de gravioribus tentationibus, 1) namque peccatori dominatur cupiditas, ut ex proxime citato Apostoli textu facile eruitur; cupiditas vero eo ipso saporem rerum cœlestium impedit, quo magis ad terrenas impellit: *præoccupatum nempe secularibus desiderii animum delectatio sancta declinat: nec misceri poterunt vera vanis, æterna caducis, spiritualia corporalibus, summa imis, ut pariter sapias, quæ sursum sunt, & quæ super terram*, inquit S. Bernardus b). Atqui vero ex textu S. Augustini de spiritu & lit. proxime laudato, sine suavitate & dilectione justitiæ lex non impletur; qua de re vide etiam (§. CX.) 2) In peccatore concupiscentia & passiones magis sunt effrænæ, & rationem acrius impugnant: justum quippe est, ut ratio, quæ Deo superiori suo non obtemperat; inferiorem suum seu carnem

a) Ibid. Art. 4. b) Serm. 5. de Ascens.

nem sentiat rebellem, & qui non obtemperat Domino, torqueatur a servo, uti docet S. Augustinus a). 3) Dæmon majorem exercet potestatem in peccatores: quemadmodum enim justus, qui ex Deo natus est, non peccat; sed generatio Dei conservat eum, & malignus non tangit eum, ut testatur S. Joannes b): ita e contra peccatores, nisi resipiscant, hujus maligni laqueis, ut ait Apostolus, captivi tenentur ad ipsius voluntatem c). Quibus proinde conformiter recte docet Auctor Operis imperfecti apud S. Chrysostomum: si semel peccantes nos obligaverimus operibus diaboli, jam nostra virtute evadere non possumus, sed sicut navis, fracto gubernaculo illuc ducitur, ubi tempestas voluerit; sic & homo divine gratiæ auxilio perditto per peccatum agit, non quod vult, sed quod diabolus vult d).

§. CLXV. Ex his vero, quis non intelligat difficile admodum esse, adeoque moraliter impossibile non labi in via tam lubrica, propellente diabolo, & præterea Deo peccatorem deferente? quod ultimum, quoniam Minoris alteram partem continet, nunc porro probandum incumbit, quod sequentibus demonstrari ex Haberto facile potest. Certum sane, omnibusque persuasum est, multa juste denegari inimicis, quæ alias amicis liberalissime conceduntur. Atqui juxta Auctorem libri sapientiæ gratia sanctificans, seu charitas constituit amicos Dei e), peccatum vero Dei inimicos f). Attestante autem Psalte Regio: Oculi Domini super justos, & aures ejus ad preces eorum: vultus autem Domini super facientes mala g): qui & rursus ait: cum sancto sanctus eris - - & cum perverso perverteris h), id est ex S. Augustino in hunc locum, quem communiter sequuntur interpretes: cum bono benigne & liberaliter ages; contra vero cum per-

Q 3

verso

a) In Psal. 143. b) Cap. 5. v. 18. c) 2. Tim. 2. 26.
d) Hom. 34. e) Sap. 7. v. 14. f) Cap. 14. v. 9.
g) Psalms. 33. h) Psal. 17.

verso austere & dure, ita ut ipsi perversus videaris. Denique ex eodem S. Doctore passim, & ex S. Thoma a), subiractio gratiæ, saltem commodioris, iusta est peccati pœna, sicut & permissio sequentium peccatorum juxta illud Psalmistæ: Dimisit eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis b). His vero probe expensis verum esse consequitur, quod restabat probandum, nempe peccatores pœnitentiæ remedia negligentes potentiori Dei præsidio destitui, ac proinde sibi ita relicto lapsum in peccata mortalia diu vitare non posse potentia morali: quia ut S. Augustinus rursus ait: Prævaricatorem legis digne deserit lux veritatis, qua desertus utique fit cæcus, & plus necesse est offendat, & calcando vexetur c). Unde etiam merito docet S. Gregorius M.: Peccatum, quod pœnitentia non diluit, suo pondere ad aliud trahit d), *

§. CLXVI.

a) In Cap. I. Epist. ad Rom. b) Psalm. 30. c) Lib. de nat. & grat. Cap. 22. d) Homil. 11. in Ezechiel.

*) Cave, inde inferas: peccatorem impenitentem caritarum omni auxilio sufficiente, sicque necessario peccatum, si gratia sanctificans necessaria sit ad vitandum peccatum. Nam imprimis non requirimus gratiam sanctificantem velut absolute necessariam, sed moraliter tantum; nec ad quodlibet grave peccatum vitandum, sed ad omnia peccata diu vitanda. Deinde certum est, Deum peccatorem interius sæpe movere & excitare ad penitentiam, per quam impetret auxilia proxima & validiora. Cæterum adductæ probationes hoc compendii habent, quod Pastor ex illis solida argumenta depromere possit adversus eos, qui in peccatis abdormiunt, vixque semel per annum ad sacramentalis pœnitentiæ remedium confugiunt; cum tamen Ecclesia in Concil. Tridentino Sess. 13, & 22. fideles ad frequentem Sacramenti Eucharistiæ perceptionem cohortetur, ad quam non licet accedere, nisi præmissa sacramentali Confessione, ut eadem Synodus statuit Sess. 13. Cap. 7.

§. CLXVI. Propos. II. *Gratia sanctificans sola non sufficit, ut homo etiam justus legem naturalem servare, & sine peccato gravi per longius tempus vivere possit; sed ad hoc etiam necessaria est gratia actualis.*

Prior propositionis pars colligitur ex dictis supra (§. XXXVII. & XXXVIII.), ubi ex auctoritate S. Augustini id ipsum demonstravimus. Hujus rationem opportunam reddit S. Thomas cum ait: *licet natura humana per gratiam (intellige habitualem) sanetur quantum ad mentem: quippe quæ per eam habitualiter convertitur ad finem ultimum; remanet tamen in ea corruptio, & infectio quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Rom. 7. Remanet etiam quedam obscuritas in intellectu. Et ideo necesse est nobis, ut a Deo dirigamur, & protegamur a),* nempe per gratias actuales.

Altera propositionis pars, præterquam quod ex iisdem auctoritatibus vim probationis obtineat; majus adhuc robur accipit ex constanti in Scriptura, Patribusque fundata Ecclesiæ doctrina, qua quotidianum contra tentationes gratiæ munimen etiam *justis* implorandum esse (§. CXI.), gratiamque, qua ab *omni peccato, & transgressione mandatorum liberemur, & qua ea, quæ nobis agenda præcipiuntur, Deo miserante adimplere possimus*, omnibus etiam *justis* necessariam esse, ex publicis Ecclesiæ precibus (§. CXXIV.) edocemur. At certe gratia, quam ad legem Dei servandam, & devitanda peccata necessariam *justi* implorant, nequit esse gratia sanctificans, seu habitualis, quam jam habent: quia teste Augustino: *nihil stultius est, quam orare, quod habeas in potestate b).* Igitur gratia, quam *justi* implorant, alia

Q 4

non

non est, quam actualis, consistens in illustratione intellectus, & delectatione voluntatis.

§. CLXVII. *Propos. III. Gratia actualis ad observationem legis naturalis, & devitandum omne peccatum necessaria, est sola gratia efficax.*

Enim vero eadem gratia, quæ necessaria est ad vincendas tentationes, *ne tentati in peccatum decidamus*, necessaria quoque est ad omne peccatum per legis naturalis observationem devitandum (§. CXXIII). Arqui gratia ad superandas tentationes necessaria est gratia actualis efficax: est enim tentatio gravis, de qua hic sermo est, quælibet boni apparentis species vividius excitata voluntatem ad verum malum sub specie boni apprehensum vehementius inclinans: (§. C. *). Hæc autem inclinatio superari aliter nequit, juxta S. Augustini doctrinam Psychologiæ principiis conformem *nisi id, quod vere bonum est, certius noverimus, eoque delectemur ardentius; & nisi, quod justum est, sic delectet animum, ut quidquid aliud voluptatis impedit, delectatio illa superet* (§. CX). Illud vero præstat sola gratia efficax, quæ est *delectatio illa victrix*, apud S. Augustinum, seu *inspiratio dilectionis*, qua fit, *ut cognita sancto amore faciamus a)*: ut enim idem S. Doctor ait: *si agi homo cæperit Dei Spiritu; concupiscitur adversus carnem fortiori robore charitatis - - in quantum homo non cedit malæ concupiscentiæ vincente delectatione justitiæ.* (§. CXIV.) Gratia igitur sicut ad vincendas tentationes, ita & ad devitandum peccatum, ad quod tentatio impellit, necessaria, est gratia efficax, quæ, teste iterum S. Augustino, non est nisi *charitas, quam per Spiritum donat Deus, cujus ope vincatur delectatio peccati b)*, dando menti *cælestem delectationem c)*.

§. CLXVIII.

a) Lib. 4. ad Bonifac. C. 5. b) Lib. 1. Operis imperf. C. 107. c) Hom. 29.

§. CLXVIII. Probatur eadem propositio ex præmissis hæcenus principiis. Jam enim ostendimus moralem impotentiam, legem Dei servandi, & peccata vitandi a Patribus & Conciliis passim repeti ex infirmitate naturæ vitiatæ (§. XXXV. — XCIX), nec non ex prævalente voluntatis ad propria studia, privataque bona, & commoda propensione (§. CXXIX.) Sed vero hæc infirmitas, & inordinata propensio non tollitur per solam gratiam *habitualem*, seu *sanctificantem* (§. Præced.); nec per gratiam *actualem inefficacem*, seu in sensu theologico *sufficientem* (§. XCV.): quippe quæ moralem impotentiam non auferit, sed cum ea consistit, uti consentiunt Theologi omnes, qui efficaciam gratiæ ex præviso consensu non repetunt (§. LXXX. & seq.); restat ergo, ut dicamus, hæc impedimenta tolli per gratiam *efficacem*, seu per *adjutorium* illud, quod teste S. Augustino, *infirmis servavit Deus, ut ipso donante invictissime, quod bonum est, vellent, & hoc deserere invictissime nollent, ne inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet* (§. LXVI.); quod ex eodem S. D. est *adjutorium medicinae Salvatoris nostri*, quo possibilitas non peccandi confertur (§. XXXV), consequenter moralis non peccandi, legemque servandi impotentia auferitur, quatenus *inspirata gratiæ suavitate per Spiritum sanctum*, ut idem S. Pater rursus ait, *facit plus delectare, quod præcipit, quam delectet, quod impedit* a) hocque pacto *facit, ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati* b). *)

§. CLXIX.

a) Lib. de Spirit. & Lit. Cap. 29. b) Lib. de [grat. & lib. arb. Cap. 16.

*) Ex his, aliisque S. Augustini textibus a nobis hæcenus productis facile quisque dispiciet *Jacobi Merlini* fraudem, malamque fidem, quam prodidit in suo contra *Pelagianos*

§. CLXIX. Neque dicas: si moralis impotentia, seu impossibilitas servandi legem Dei, & peccata vitandi non tollitur, nisi per gratiam efficacem; sequeretur verum esse, quod jam alias ab Ecclesia damnatum est, nempe: aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent vires, esse impossibilia; deesse quoque illis gratiam, qua possibilia fiant. Certum quippe est etiam justos cum renisu, & conatu in oppositum, tentationibus nonnunquam cedere, ac succumbere. Carent ergo gratia efficaci, qua diximus moralem peccato resistendi, & legem servandi impotentiam, seu impossibilitatem tolli.

Verum respondeo: propositionem illam damnatam esse in sensu ab Auctore intento. At res est apud Theologos expedita auctorem hujus doctrinæ id cumprimis intendisse: aliqua Dei præcepta justis volentibus & conantibus esse impossibilia *impotentia physica*, illisque deesse gratiam qua possibilia fiant *physica potentia*, quam comparate ad observationem præceptorum *supernaturalium* tribuit gratia *inefficax*, seu in sensu theologico *sufficiens*, quæ justis nunquam deest, aut denegatur, cum instat præceptum, vel urget tentatio cujusmodi gratiæ genus in præsentem statu assertores præfatæ doctrinæ erroneæ

lagianos Opusculo Parisiis primum an. 1732. Gallice scripto, & an. 1740. Vindobonæ latinitate donato atque vulgato, in quo Auctor veram Operum S. Augustini elavim se invenisse confidit. Verum a Theologis in doctrina S. Augustini apprimè versatis affatim ostensum jam est, *Merlium* pro vera clavi erroneam, adulterinamque subtrussisse; ad quos proinde, ne longius, quam par sit, a proposito nostro divellamur, lectorem remittimus. Sed ne ad externos recurrere necesse sit, consuli poterit Exim. *Schmalzfus*, qui aliquid hanc in rem compendio præstitit Part. 2. de Auxiliis divinæ gratiæ pag. 220 — 225 — 228.

neæ non agnoscebant. Præterea ideo damnata fuit illa propositio, quod terminis *generalibus*, & *indefinitis* impossibilitatem quædam Dei mandata servandi adstruens, omnem possibilitatem, seu potentiam tam *physicam*, quam *moraalem* a justis gratia *efficaci* aliquando desitutis excludere videretur; quem generalem loquendi modum jam ante Synodus Tridentina improbavit a) ut *temerarium*.

Quare si quis diceret: quædam mandata Dei justis volentibus & conantibus, secundum præsentem, quas habent, vires esse *moraliter* impossibilia, impossibilitate proveniente non ex defectu, & imbecillitate, aut tenuitate gratiæ sufficientis, sed ex infirmitate naturæ peccato vitiatæ, indeque orta mentis ignavia, & pravitate voluntatis humanæ, quæ vires *physicas*, quas habet (sive naturales relate ad præcepta legis naturalis, sive supernaturales comparate ad præcepta ordinis supernaturalis) non exerit adversus difficultatem, quam patitur, nec uberius Dei auxilium implorat: & qui diceret: justis quandoque deesse gratiam efficacem, qua præcepta Dei *moraliter* possibilia fiant, potentia nempe *moralis cum actu conjuncta*; procul dubio verissimum diceret, & a periculo incurrendæ censuræ prorsus immunis foret. Qua de re vide, quæ supra toto Capite VII. pertractavimus.

§. CLXX. Nec rursus obmoveas: si gratia inefficax seu theologico sensu sufficiens, (quam justis, cum instat præceptum naturale, vel urget tentatio, nunquam deesse

a) Sess. 6. Cap. II. ubi ait: *Nemo temeraria illa, & a Patribus sub anathemate prohibita voce uti (debet), Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia: nam Deus impossibilia (puta tam physice, quam moraliter; adeoque absolute impossibilia) non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis potentia morali, & petere quod non possis potentia morali, & adjuvat, ut possis potentia morali cum actu conjuncta.*

deesse diximus) *moralem potentiam* servandi legem & tentationem superandi non tribuit, sed cum *moralis impotentia* nusquam in actum redigenda consistit (§. LXXX.) ; sequitur profecto eam justis nihil profuturam ; cum absque gratia *physicam* legem servandi (§. XCIX.), & tentationes vincendi potentiam (§. C.) haberi fateamur. Et nunquid non præstabilius fore videretur tali gratia carere, quæ accipienti aliud non conferat, nisi ut apud Deum reddatur magis inexcusabilis, dum per eam majorem legis cognitionem homo accipit, qui absque ea legem naturalem, quoad remotiores conclusiones, invincibiliter ignorare, sicque formale devitare peccatum facilius potuisset. Ex quo demum consequitur immerito damnatam fuisse an. 1690. Decreto Inquisitionis propositionem sequentem: *Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam perniciosa est, sic ut merito possimus petere: a gratia sufficiente libera nos Domine.*

§. CLXXI. Ad diluendam hujus objectionis difficultatem respondendum primo cum S. Augustino a) *multa in hac vita sine salutis labe nesciri: quis enim cognovit sensum Domini, aut consiliarius ejus fuit, ut rationem reddat œconomix, quam Deus observat in suarum distributione gratiarum? Disciplina sapientix, inquit sapiens, cui revelata est, & manifestata, & multiplicationem ingressus illius quis intelligit?* b) Quod si enim ratio & modus, quibus hæc inferiora, & sublunaria a Deo reguntur, intelligentiam, sensumque Philosophorum quam longissime fugiunt ; quis mentem ad supernaturalia transferens timere non debeat, ne dum esse vult *Scrutator Majestatis, opprimatur a gloria?* c) Quis Altissimi consilia contempnans non potius cum Apostolo exclamet: *O altitudo!*

a) Lib. 5. contra Julian, Cap. 3. b) Eccl. 1. v. 7. c) Proverb. 25. v. 27.

titudo! &c. a). Quis porro illa duo facile conciliet, quæ Concilium Trident. Sess. 6. docet? Alterum Cap. 13. *In Dei auxilio firmissimam spem collocare, & reponere omnes (Justi) debent; cum fides doceat illis volentibus & conantibus non deesse gratiam, qua præcepta Dei possibilia fiant.* Alterum Can. 22. quo anathemate percussit asserentem: *justificatos sine speciali auxilio Dei in accepta justitia perseverare posse.* Quomodo enim omnes firmissimam spem in Dei auxilio collocabunt, cum constet speciale illud perseverantiæ donum non omnibus justis, sed solis prædestinatis esse concessum? *Si qui jam obediunt, inquit S. Augustinus, sed in regnum ejus & gloriam prædestinati non sunt, temporales sunt, nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt* b). Humiliter ergo audiendum est illud sapientis monitum: *Altiora te ne quaesieris; - - - sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ejus ne fueris curiosus: non est enim tibi necessarium, ea, quæ abscondita sunt, videre* c). Attamen propositæ difficultati Theologi prorsus non succumbunt. Quare

§. CLXXII. Respondeo plurima hominibus commoda a Deo præstari per gratias ex ignavia, & pravitate recipientis inefficaces. Præterquam enim, quod justis vires *physicas* tribuant ad juris naturalis præcepta quoad *modum*, nempe cum merito vitæ æternæ, observanda, tentationesque *meritorie* vincendas: insuper etiam hoc præcipue compendii habent, quod multis capitibus ad gratiam efficacem disponant, prout egregie rem explicat Doctiss. *Habertus*. Nam 1) mentem evehunt ad ordinem supernaturalem, & gratia, quæ dicitur tantum sufficiens ad actum ultimum, ad quem movet, sæpe est
efficax

a) Rom. 11. b) Lib. de dono persever. Cap. 22. c) Eccl. 3. v. 22, 23.

efficax respectu proximi: *contingit enim quandoque, inquit S. Thomas a), quod Deus movet hominem ad aliquid bonum, non tamen perfectum; & talis præparatio præcedit gratiam.* 2) Gratia sufficiens seu inefficax concupiscentiam minuit, & ejus impetum frangit, aut ardorem illius temperat, ut voluntas resistere possit; quod autem consentiat, ex ejus pravitate est, non ex vitio vel imbecillitate gratiæ, ut jam diximus. 3) Mentem illuminat, & voluntatem pia affectione commovet; unde contingit, ut homo interioris officii sui moneatur, & ad illud præstandum, vel ad orandum, ut plene possit, incitemur; ubi autem ex negligentia tentationi succumbit, id fiat repugnanter, & quodam modo invite, & propterea conscientiæ stimulis exagitetur, seipsum coarguat, & deiciat. Quis autem negaverit ista præparare ad ulteriorem gratiam, propter quam prior concessa fuit?

Porro prosequitur laudatus Theologus: si filius plurimum debet optimo parenti, qui studiose illum edocet, quæ recta sunt, diligenterque hortatur, ut ad ea mores suos componat; quanto amplius obstricti sumus Patri luminum, qui longe præstantiori modo per gratias etiam sufficientes vera, & utiliora animis nostris instillare & corda nostra excitare non intermittit? Esto enim quis divinæ motioni non obtemperet, saltem minus libere peccat; aliquatenus quippe repugnat voluntas cœlesti lumine collustrata, inde pungitur, seipsum deiecit, & ex sui displicentia residet animi tumor, sicque ex lapsu demissius de se sentiens accedit ad salutem: Deus enim, qui *alta a longe cognoscit, juxta est iis, qui tribulatio sunt corde, & humiles spiritu salvabit b).* Audeo dicere, inquit S. August. *Superbis esse utile cadere in apertum aliquod manifestumque peccatum, unde sibi displiceant,*
qui

a) 1. 2. Q. 112. Art. 2. ad 2. b) Psalm. 33.

qui jam sibi placendo ceciderunt a). Et S. Gregorius Mag. Qui acceptis virtutibus extollitur, non gladio, sed, ut ita dixerim, medicamento vulneratur. - - - Quia ergo nos de medicamento vulnus facimus, facit Deus de vulnere medicamentum, ut qui virtute percutimur, (superbiendo) vitio curemur b). Ex quibus perspicuum fit longe falsissimum esse, gratiam phÿsice sufficientem nihil utilitatis conferre, atque adeo jure meritoque damnatam fuisse propositionem id temere asserentem.

§. CLXXIII. Sed fortasse quis dicat tanta bona homini non provenire sine gratia efficaci. Sit ita, quod negari nequit; at certum non minus est ad efficacem gratiam corda quandoque præparari per sufficientem, ut supra ajebat S. Thomas. Per ipsam enim quisque videt, quam in multis offendat: lumen quippe est, sine quo non adverteret se nunc inaniter jactare ex bonis operibus: nunc periculosius placere sibi, cum aliis nec placere, nec displicere curat: nunc voluptatem subrepere sub obtentu necessitatis, negligentiam sub prætextu curandæ valetudinis, libidinem vindictæ sub falsa imagine consulendi proximo, vel tuendæ veritatis, & alia pene innumera, quæ indies serpunt ex vitiata natura. Per ipsam quoque inefficacem gratiam inspiratur amor boni, & odium mali, cum sit divina motio & pia affectio, cui non nisi repugnanter resistitur. Hinc conscientia stimuli, & eo major animi dejectio, quo quis sentit sua se socordia cecidisse cum stare potuisset, sicque experimento suo discit se ad præcavenda imposteorum tot mala valde esse infirmum.

Sed infirmitas illa non est ad insipientiam: Deus enim animis sic demissis succurrit per efficacem orandi gratiam.

a) Lib. 14. de civit. Dei Cap. 13.   b) Lib. 33. Meral. Cap. 11.

gratiam, qua postulant non perfunctorie, sed qua Spiritus sanctus facit eos postulare gemitibus inenarrabilibus ut loquitur Apostolus. Nemo autem, inquit Chrysoctomus a) nemo aliquando ad eum flens accessit, qui non, quod postulavit accepit: nullus ab eo beneficia dolenter postulavit, qui non impetravit, quod voluit: Scriptum est enim: respexit in orationem humilium, & non sprexit preces eorum b). Poterat quidem, ait S. August. c), nobis & non orantibus dare, sed oratione nostra nos voluit admonere, a quo accipiamus hæc beneficia. Tutiores autem vivimus, si totum Deo damus, non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus. Sed ut totum Deo detur, sanandus est superbix tumor, quem peccatores præ cordis cæcitate & duritia sanitatem putant; unde sibi nimium præfidentes oratione neglecta, totum virtuti & industriæ committunt; gratia autem sufficienti interius lucente, & movente, eo, quo dictum, modo periculosum morbum agnoscunt, & ad eum depellendum se infirmos sentiunt; sed in humilitate sua efficaciter adjuti clamant ad Dominum: *sub umbra alarum tuarum protege nos: converte nos Deus salutaris noster. Et hæc quidem ita dixerim, ut altius Dei consilium me fatear ignorare*, inquit cum S. Augustino d) laudatus Habertus e).

CA.

- a) Homil. de Moyse. b) Psal. 10. c) Conc. 27. in Psal. 118. d) Lib. de nat. & grat. Cap. 31. e) Tract. de gratia Christi edit. Aug. Vind. in 8. pag. 620. & seq. ubi præsens thema pene exhaust; nec ullum hæcenus Theologum legimus, qui hoc argumentum accuratius pertractasset, præter Habertum, cujus proinde solidissimas hujus doctrinæ explanationes propriis ejus verbis hic describere operæ pretium fore putavimus. Vide ibidem hæc de re plura lectu digna.